

Жорнокуй Юрій Михайлович,
доцент, доктор юридичних наук,
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ
e-mail: zhornokuy.ym@gmail.com
ORCID 0000-0001-9669-6062

ДОГОВОРИ ПРО СТВОРЕННЯ КОРПОРАЦІЇ

Запропоновано відмінності між засновницьким договором та договором про створення корпорації, що зводяться до їх функціонального призначення. Доводиться, що засновницький договір для повного та командитного товариств одночасно є і договором про створення, і установчим документом, а також закріплює корпоративні відносини між їх учасниками з моменту його укладення до моменту припинення корпорації. Натомість договір про створення корпорації для акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю не є установчим документом, закріплює тільки зобов'язальні відносини між засновниками у процесі створення корпорації та, як правило, припиняється після виконання засновниками обов'язків, пов'язаних з державною реєстрацією юридичної особи та формуванням її статутного капіталу.

Ключові слова: корпорація, господарське товариство, засновницький договір, договір про створення корпорації, правочин, установчий документ, учасник товариства, засновник товариства.

Постановка проблеми. Чинне законодавство створення корпорації пов'язує із проявом (актом) волі її засновників. Відсутність нормативного визначення правової природи рішення про створення корпоративної організації викликало жваву дискусію, яка зводиться до:

- а) визнання за діяльністю зі створення корпорації цивільно-правової природи або ж її змішаного приватно-публічного характеру;
- б) визначення договірної або іншої природи таких відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відзначимо, що переважна

більшість дослідників розглядають рішення про створення корпорації як правочин. Їм протипоставлені інші точки зору, однією з яких є критика такого підходу¹, яка в результаті не дає однозначної відповіді на природу досліджуваних відносин.

Просте коментування чинних українських законів, їх удосконалення та систематизація без творчого наукового мислення, доктринальна переробка не дадуть ніякого результату. Прикладами цього може служити підтримка значною кількістю вчених розуміння договору про створення корпорації як її установчого документа, що є принципово невірним, виходячи з концептуального розуміння правовідносин в окремих видах корпоративних організацій. Отже, необхідно звернути увагу на практичне значення, особливості та правову природу договорів, що укладаються під час створення корпоративних організацій, розмежувавши їх на засновницькі договори і договори про створення корпорації.

Законодавство для окремих організаційно-правових форм юридичних осіб засновницький договір повного товариства (ст. 120 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України)) та командитного товариства (ст. 134 ЦК України) визнає установчим документом. У свою чергу, норми ст. 143 і 154 ЦК України містять правило про те, що установчим документом акціонерного товариства (далі – АТ) і товариства з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ) є статут. При цьому у випадку створення останніх двома й більше засновниками відносини між ними оформляються шляхом укладення дво- чи багатостороннього правочину² – договору, що

---

¹ Задаючись питанням про те, чи має вираження волі засновників договірну природу (проявляючись, наприклад, у вигляді договору про спільну діяльність), Ю. О. Тарасенко вважає, що між вчиненням дій, у результаті яких виникає юридична особа, і виникненням суб'єктивних цивільних прав і юридичних обов'язків у осіб, які здійснили такі дії, відсутнім є безпосередній причинно-наслідковий зв'язок. А це, на думку дослідника, означає, що підставою виникнення цивільних правовідносин корпорації та її засновника є не договір про створення корпорації, а які-небудь інші юридичні факти. Підсумовуючи, вчений робить висновок про те, що відомий «договір», таким чином, надзвичайно далеко виходить за межі традиційної уяви про цивільно-правовий договір і зазначає, що перед нами договір, який не направлений на виникнення (зміну чи припинення) цивільних правовідносин. Оскільки рішення про створення корпорації приймається одногосно, слід вважати, що мова йде про сукупність дій (вираження волі засновників), які, очевидно, мають цивільно-правову природу, але які безпосередньо не є правочинами [1, с. 276–278].

² Рішення засновника, чи-то громадянин, юридична особа чи публічне утворення, про створення нового суб'єкта права є за своєю природою цивільним правочиним корпоративного характеру. Рішення єдиного

дозволяє узгодити всі умови здійснення *спільної діяльності* (виділено мною. – Ю. Ж.) зі створення корпорації, розподілити конкретні права і обов'язки між учасниками договору, який не є установчим документом (ст. ст. 142 і 153 ЦК України). На відміну від норм ЦК України, норми ст. 9 Закону України «Про акціонерні товариства» не передбачають обов'язковості укладення засновницького договору, оскільки сама стаття закріплює, що «засновниками *може* укладатися засновницький договір». Вважаємо, що така договірна конструкція, на момент створення АТ, є єдиним документом, який підтверджує зобов'язальні відносини, що виникли між особами, які виявили бажання створити товариство. Саме тому законодавець чітко вказує перелік необхідних умов, які повинні бути відображені в такому договорі (ч. 3 ст. 9 Закону України «Про акціонерні товариства»). Ці підстави дають нам право стверджувати про обов'язковість укладення такого договору¹ за умови, що товариство створюється двома й більше особами. При цьому в усіх зазначених актах законодавства його умови, порядок укладення, зміни та розірвання сформульовані в самому загальному вигляді.

Після того, як у ЦК України такий договір не називається засновницьким документом, без сумніву, з'являться відповідні наукові праці знову ж таки коментаторського характеру, що висвітлюють це положення. Однак такий підхід до наукових досліджень не дає нічого позитивного для розвитку відповідного сегмента соціального буття [3, с. 226]. Зазначена позиція була оприлюднена у 2003 році, то що ж «трапилось» у науковому цивілістичному, корпоративному середовищі у контексті вивчення цього питання за останні 13 повних років? Що собою становлять договори про створення корпорації? Питання залишається риторичним.

засновника про створення корпорації є одностороннім корпоративним правочином. Рішення загальних зборів двох і більше засновників про створення юридичної особи можна кваліфікувати як багатосторонній корпоративний правочин [2, с. 203]. Варто підкреслити, що корпоративний правочин є правочином самих засновників, який вчиняється з метою створення нового суб'єкта права – юридичної особи. На відміну від правочинів, що є підставами виникнення зобов'язальних відносин, досліджуваний корпоративний правочин спрямований на встановлення корпоративних правовідносин, що виникають після державної реєстрації юридичної особи між його засновниками та самою юридичною особою.

¹ Слід звернути увагу, що ч. 2 ст. 153 ЦК України щодо створення АТ не використовує категорію «засновницький договір». Мова йде про договір між засновниками товариства.

Метою статті є з'ясування питань правової природи договорів про створення корпорації.

Виклад основного матеріалу. В юридичній науці та законодавстві переважає підхід про визнання договору про створення корпорації різновидом договору простого товариства або про спільну діяльність¹, який не відноситься до установчих документів корпорацій – об'єднань капіталів [6, с. 42–57; 7, с. 563]. У свою чергу, як вказувалося вище, для повного та командитного товариств як різновидів господарських товариств засновницький договір саме і визнається установчим документом.

Викликає сумніви можливість регламентації за допомогою зазначеного договору всього комплексу відносин, що складаються між засновниками та створеною корпорацією, оскільки на етапі його укладення і, як правило, виконання корпорації ще не існує. Крім цього, договір про створення корпорації містить елементи договору на користь третьої особи, тобто створюваного засновниками нового суб'єкта права. Саме тому можна говорити, що суб'єктний склад договору на користь третьої особи не співпадає з суб'єктним складом породжених ним договірних правовідносин. Як наслідок, третя особа стає учасником договірних правовідносин, але не стороною договору².

Створювана на основі договору про спільну діяльність корпорація може набути право вимагати від засновників виконання взятих ними

---

¹ У правовій літературі висловлені й інші підходи до визначення природи такого договору. Так, М. І. Брагинський вважає, що засновники, підписуючи договір про створення АТ, насамкінець, прагнуть до створення певної юридичної особи, а ця мета прямо суперечить сутності договору простого товариства [4, с. 15–18]. Вказану позицію з ряду причин підтримує Д. В. Ломакін. По-перше, зазначає вчений, цей договір не припиняється з моменту створення юридичної особи, тобто з моменту досягнення мети договору, а продовжує діяти й після державної реєстрації АТ до остаточного виконання сторонами своїх зобов'язань. По-друге, він регламентує взаємовідносини засновників не лише між собою, але й з юридичною особою, створеною в ході виконання договору. По-третє, майно, передане для виконання цього договору, стає приватною власністю створюваного АТ, а не надходить у спільну часткову власність учасників договору [5, с. 47].

² Підтвердженням вказаного є підходи, пов'язані з припиненням товариства в результаті визнання нікчемним договору засновників щодо створення товариства. Так, Д. В. Мурзін, аналізуючи судову практику, аргументовано вказує, що договір засновників справедливо був визнаний судами нікчемним, однак наслідки недійсності у вигляді реституції можуть бути застосовані лише до сторін цього договору, а *товариство у будь-якому випадку не є «учасником» договору засновників* (виділено мною. – Ю. Ж.) [8, с. 132]. Як наслідок, у літературі раніше були попередження про такий поворот справ: стосовно недійсності договору зі створення АТ застосування реституції не є можливим [9, с. 124].

зобов'язань щодо майнових внесків до її статутного капіталу (наприклад, відповідно до ст. 52 Закону України «Про господарські товариства» статутний капітал ТОВ підлягає оплаті учасником товариства до закінчення першого року від дня державної реєстрації товариства). Відповідно договір про створення АТ або ТОВ є договором осіб, що лише бажають створити відповідне товариство, а не саму корпорацію, яка ще не існує як суб'єкт права.

Слід розрізняти засновницький договір і договір про створення корпорації.

Метою засновницького договору є створення корпорації – нового суб'єкта права, але такий *договір з її появою не припиняється, а зберігає свою чинність протягом усього періоду існування самої юридичної особи*. Засновницький договір – це документ, який не тільки регулює відносини, що виникають у процесі створення корпоративної організації, але й регламентує відносини засновників один з одним і зі створеною ними корпорацією в період її існування. Слід погодитися, що майно, передане на виконання засновницького договору учасниками корпорації, стає її приватною власністю, а не надходить у спільну часткову власність сторін такого договору [10].

Звертаємо увагу на дискусійний підхід З. І. Цибуленка, який стверджує, що засновницький договір можна виділити як самостійний вид договору, а саме це договір між громадянами та (або) *юридичними особами* (виділено мною. – Ю. Ж.) про створення та порядок діяльності господарських товариств, товариств, асоціацій та інших об'єднань – юридичних осіб. У таких договорах засновники беруть на себе обов'язки щодо створення юридичної особи, визначають її організаційно-правову форму, порядок спільної діяльності зі створення юридичної особи, умови передачі їй свого майна та участі в її діяльності, умови та порядок розподілу прибутку та збитків, управління діяльністю юридичної особи, виходу засновників (учасників) з її складу та деякі інші умови [11, с. 691]. Спірність зазначеної

позиції полягає в неможливості погодитися з тим, що стороною засновницького договору є сама корпорація, оскільки її ще не існує в момент укладення такого договору.

На відміну від засновницького договору, договір про створення корпорації не діє протягом усього періоду існування АТ і ТОВ, а основні положення відносин між учасниками (акціонерами) і самим товариством визначаються їхнім статутом. Спірним є й те, що цей договір не припиняється в момент державної реєстрації АТ і ТОВ, що прямо слідувало б з характеристики договору про створення таких товариств як договору простого товариства (договору про спільну діяльність) [10]. Дискусійність такої точки зору зводиться до того, що відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону України «Про акціонерні товариства» засновницький договір діє до моменту реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій. Тобто умовно можна сказати, що договір про створення АТ припиняється в момент державної реєстрації товариства. Водночас стосовно договору про створення ТОВ законодавець такого застереження не закріплює, вказуючи лише на те, що надання такого договору під час державної реєстрації товариства не є обов'язковим (ч. 2 ст. 142 ЦК України)¹. Власну позицію з цього питання висловив Вищий господарський суд України в постанові Пленуму від 25.02.2016 № 4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин», у п. 5.6 якої судам указано на необхідність враховувати, що договір про створення (заснування) АТ і ТОВ припиняє свою дію після досягнення мети – створення та державної реєстрації товариства.

Виходячи з положень законодавства про необхідність внесення вкладів до статутного капіталу ТОВ протягом першого року діяльності товариства (ч. 3 ст. 144 ЦК України) можна зробити висновок, що договір про створення

---

¹ Це дозволило деяким дослідникам заявити про те, що для ТОВ відсутня необхідність укладати засновницький договір, хоча така можливість не виключається [12, с. 201].

такого товариства діє до моменту внесення у повному розмірі вкладів усіма його учасниками. З урахуванням того, що договір про створення ТОВ не припиняється з моменту створення корпорації, тобто з моменту досягнення мети договору, а діє до закінчення виконання сторонами зобов'язань за ним, можна стверджувати, що він регламентує взаємні відносини засновників один з одним і зі створеним у ході його виконання товариством. Крім цього, майно, передане на виконання договору про створення АТ і ТОВ його учасниками (акціонерами), стає власністю створюваної корпорації, а не надходить у спільну часткову власність сторін такого договору. Підтримуємо позицію Д. В. Ломакіна [13, с. 316], що наведене свідчить про неприпустимість ототожнення договору про створення АТ і ТОВ з договором простого товариства¹.

Важливо відзначити, що основна функція договору засновників про створення корпорації полягає в регламентації їх зобов'язальних відносин, визначення взаємних прав і обов'язків у процесі створення юридичної особи, а також обов'язків перед самою організацією. Таким договором визначається організаційно-правова форма, предмет і мета діяльності корпорації, права та обов'язки засновників щодо формування її статутного капіталу, розподіляються видатки, пов'язані з розробкою установчих документів, проведенням установчих зборів, реєстрацією юридичної особи тощо.

Після державної реєстрації корпорації обов'язки засновників, як і інших можливих учасників створюваної юридичної особи, внести вклад у її статутний капітал є елементом змісту не зобов'язальних, а корпоративних відносин, що виникають між засновниками (учасниками) і самою юридичною особою. Вважається, що правовою підставою цього обов'язку є установчі документи створеної юридичної особи та конкретні договори про передачу окремих видів майна, що укладаються між юридичною особою та кожним із засновників (учасників) [2, с. 219]. Однак правова природа та

---

¹ В юридичній літературі характеристика договору про створення АТ як договору простого товариства (договору про спільну діяльність) також отримала значне поширення [14, с. 22].

особливості таких договірних конструкцій у цивілістичній доктрині на достатньому рівні досі не досліджено.

Слід також врахувати, що, виходячи з положень ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», процедура державної реєстрації створення юридичної особи законодавцем асоціюється серед іншого і з процедурою виділення, злиття, перетворення та поділу. Можна зробити висновок, що законодавець ототожнює «первинне» створення юридичної особи та процедуру реорганізації під загальною «ширмою» – процедурою державної реєстрації створення юридичної особи.

Тобто договори, спрямовані на створення корпорації – нового суб'єкта права, не зводяться лише до засновницького договору повного та командитного товариств, а також договору про створення АТ і ТОВ. Створення нових корпоративних організацій може відбуватись і в результаті виконання договорів, що укладаються під час проведення реорганізації юридичних осіб, наприклад для АТ у випадку їх злиття (ст. 106 ЦК України, ст. 81 Закону України «Про акціонерні товариства»). Новий суб'єкт права виникає також у разі виділення, поділу та перетворення (ч. 1 ст. 109 ЦК України) юридичної особи, однак у цих випадках укладення договорів у рамках реорганізаційних процедур законодавцем не передбачене. Навпаки, в процесі реорганізації АТ у формі приєднання (ст. 81 Закону України «Про акціонерні товариства») створення нового АТ як суб'єкта права не відбувається, але договір про приєднання укладається.

Висновки. Вважаємо, що діяльність зі створення корпорації має цивільно-правову природу. Публічні ж елементи мають місце лише в контексті проведення дозвільних процедур, зокрема державної реєстрації юридичної особи, що визнається лише підставою набуття корпоративною організацією статусу суб'єкта цивільних відносин. Сам же процес створення юридичної особи, взаємні відносини між її засновниками мають договірну природу.

Незважаючи на те, що створення та функціонування корпорацій передбачає укладення низки договірних конструкцій, не всі вони мають значення установчих документів. Як результат проведеного аналізу слід зазначити, що поняття «засновницький договір» і «договір про створення юридичної особи» іноді підміняються або ототожнюються, а загально визнані легальні терміни, що застосовуються для їхнього позначення, вживаються як синоніми. Однак зазначені договірні конструкції слід розрізняти, і відмінність між ними полягає в наступному:

1. Засновницький договір для повного та командитного товариств одночасно є і договором про створення, і установчим документом. Водночас для АТ і ТОВ установчий документ – статут, але процес створення таких юридичних осіб і відносини між їхніми засновниками регламентуються договором про створення корпорації.

2. Якщо договір про створення корпорації закріплює тільки зобов'язальні відносини між засновниками у процесі її створення, то засновницький договір – корпоративні відносини між учасниками окремих організаційно-правових форм корпорацій.

3. Укладаючи договір про створення корпорації, її засновники закріплюють у ньому свої права та обов'язки, пов'язані з процесом створення юридичної особи. При цьому на створювану корпоративну організацію, крім прав, цим договором не можуть бути покладені будь-які обов'язки. У свою чергу, засновницький договір може містити й обов'язки корпорації як учасника корпоративних відносин.

4. Договір про створення корпорації, як правило, припиняється після виконання засновниками обов'язків, пов'язаних з державною реєстрацією юридичної особи та формуванням її статутного капіталу. Засновницький же договір регламентує корпоративні зв'язки між учасниками юридичної особи з моменту його укладення до моменту припинення корпорації.

Вважаємо, що в чинному цивільному законодавстві положення як про засновницький договір, так і про договір про створення АТ і ТОВ не

систематизовані, а хаотичне розташування правових норм, яке існує, не має під собою ніяких теоретичних обґрунтувань. Більше того, відсутність у тексті ЦК України уніфікованих та структурованих положень про засновницький договір повного та командитного товариств і договір про створення АТ і ТОВ не відповідає потребам правозастосовчої практики.

Жорнокуй Ю. М., доцент, доктор юридических наук, заведуючий кафедрой гражданского права и процесса, Харьковский национальный университет внутренних дел.

e-mail: zhornokuy.ym@gmail.com

ORCID 0000-0001-9669-6062

Договоры о создании корпорации

Проанализировано состояние норм законодательства и правовой доктрины по вопросу разграничения договорных конструкций, связанных с созданием и деятельностью корпораций. Отмечено, что недостаточное урегулирование категорий «учредительный договор» и «договор о создании корпорации» приводит к их отождествлению. Исследованы характерные черты указанных договоров, на основании чего сделан вывод об их различном функциональном предназначении. Аргументирован вывод о том, что в гражданском законодательстве положения как об учредительном договоре, так и о договоре о создании корпорации не систематизированы, существующее хаотичное размещение правовых норм не имеет под собой теоретических обоснований, а отсутствие в тексте Гражданского кодекса Украины унифицированных и структурированных положений об учредительном договоре полного и командитного обществ и договоре о создании акционерного общества и общества с ограниченной ответственностью не соответствует требованиям правоприменительной практики.

Ключевые слова: корпорация, хозяйственное общество, учредительный договор, договор о создании корпорации, сделка, учредительный документ, участник общества, учредитель общества.

Zhornokui Yu. M., associate professor, LLD, head of the department of civil law and procedure, Kharkiv National University of Internal Affairs.

e-mail: zhornokuy.ym@gmail.com

ORCID 0000-0001-9669-6062

Agreements on Corporation's Establishment

The author of the article has conducted the analysis of the state of the legislation and

legal doctrine's norms concerning the issue of the delimitation of agreements related to the formation and operation of corporate entities. The author has pointed out that the lack of resolution of the categories of "memorandum of association" and "agreement on corporation's establishment", leads to their identification. Based on the study of the legal nature of these agreements and their characteristics the author has concluded about their different functional purpose.

It has been proved that the memorandum of association for the no-limited company and limited entity is simultaneously an agreement on the creation and founding document, as well as establishes the corporate relationships between their members from the moment of its signing and prior to the termination of the corporation. At the same time, the agreement on corporation's establishment is not a constituent document for a joint stock company and a limited liability company, it only establishes mandatory relations between the founders in the process of forming the corporation, and as a rule is terminated after the accomplishment of the duties by the founders associated with the state registration of a legal entity and the formation of its share capital.

It has been noted that the Civil Code of Ukraine has no clear systematization of the provisions both about the memorandum of association and the agreement on corporation's establishment. At the same time, the existing legal norms chaotic placement about such agreements is devoid of theoretical grounds. It has been proved that the absence of unified and structured provisions in the civil legislation concerning the corporations' memorandum of association – associations and the agreement on corporations' establishment – pooling of capital does not meet the requirements of the law enforcement practice.

Key words: corporation, business entity, memorandum of association, an agreement on corporation's establishment, transaction, constitutive document, a member of an entity, the founder of an entity.

Список використаних джерел:

1. Корпоративное право: Актуальные проблемы теории и практики / под общ. ред. В. А. Белова. – М. : Изд-во Юрайт, 2009. – 678 с.
2. Козлова Н. В. Правосубъектность юридического лица / Н. В. Козлова. – М.: Статут, 2005. – 476 с.
3. Спасибо-Фатеева И. В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. / И. В. Спасибо-Фатеева. – Х. : Золоті сторінки, 2012. – 696 с.

4. Брагинский М. И. Договоры об учреждении коллективных образований / М. И. Брагинский // Право и экономика. – 2003. – № 3. – С. 15–18.

5. Ломакин Д. В. Договоры о создании и реорганизации юридических лиц / Д. В. Ломакин // Законодательство. – 2004. – № 2. – С. 44–52.

6. Степанов Д. И. Особенности договора учредителей о создании акционерного общества / Д. И. Степанов // Хозяйство и право. – 2000. – № 2. – С. 42–57.

7. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 3: Юридична особа / За ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х.: Страйд, 2009. – 736 с.

8. Мурзин Д. В. Автономность сделки по формированию уставного капитала хозяйственного общества / Д. В. Мурзин // Развитие основных идей Гражданского кодекса России в современном законодательстве и судебной практике : сб. стат., посвященный 70-летию С. А. Хохлова / Исслед. центр част. права; Отв. ред. С. С. Алексеев. – М. : Статут, 2011. – С. 130–172.

9. Новоселова Л. О признании недействительным договора о создании акционерного общества / Л. Новоселова, А. Ерш // Хозяйство и право. – 2005. – № 1. – С. 122–125.

10. Ломакин Д. В. Договоры о создании и реорганизации юридических лиц: значение и место в структуре Гражданского кодекса РФ / Д. В. Ломакин // Законодательство. – № 2. – 2004. – февраль // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://for-expert.ru/articles/zakonodatelstvo-2-2004-1.shtml>.

11. Гражданское право: Учебник для вузов в трех частях. Часть первая / Под ред. Камышанского В. П., Коршунова Н. М., Иванова В. М. – М.: Эксмо, 2009. – 704 с.

12. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Вікторія Робертсон [та ін.] ; за ред. проф. В. А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.

13. Ломакин Д. В. Корпоративные отношения: общая теория и практика ее применения в хозяйственных обществах / Д. В. Ломакин. – М.: Статут, 2008. – 511 с.

14. Щукина Е. М. Содержание и юридическая природа договора простого товарищества по российскому гражданскому праву: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Елена Михайловна Щукина; Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, М., 2002. – 31 с.

References:

1. Belov, V.A. (2009). Korporativnoe pravo: Aktual'nye problemy teorii i praktiki [Corporate Law: Actual problems of theory and practice]. Moscow: Izd-vo Jurajt [in Russian].
2. Kozlova, N. V. (2005). Pravosub#ektnost' juridicheskogo lica. Moscow: Statut [in Russian].
3. Spasybo-Fatieieva, I.V. (2012). Tsyvilystyka: na shliakhu formuvannia doktryn [Civil law, to the formation of doctrine]. Kharkov: Zoloti storinky [in Ukrainian].
4. Braginskij, M.I. (2003). Dogovory ob uchrezhdenii kollektivnyh obrazovanij. *Pravo i jekonomika – Law and Economics*, 3, 15–18[in Russian].
5. Lomakin, D.V. (2004). Dogovory o sozdanii i reorganizacii juridicheskikh lic [The contracts on the establishment and reorganization of legal entities]. *Zakonodatel'stvo – Legislation*, 2, 44–52 [in Russian].
6. Stepanov, D.I. (2000). Osobennosti dogovora uchreditelej o sozdaniiakcionernogo obshhestva. *Hozjajstvo i pravo – Economy and Law*, 2, 42–57 [in Russian].

7. Spasybo-Fatieieva, I.V. (Ed.). (2009). Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar (poiasnennia, tлумachennia, rekomendatsii z vykorystanniampozytsii vyshchykh sudovykh instantsii, Ministerstva yustytsii, naukovtsiv, fakhivtsiv). Vol. 3: Yurydychna osoba. Kharkov: Straid [in Ukrainian].
8. Murzin, D.V. (2011). Avtonomnost' sdelki po formirovaniju ustavnogo kapitala hozhajstvennogo obshhestva: Razvitie osnovnykh idej Grazhdanskogo kodeksa Rossii v sovremennom zakonodatel'stve i sudebnoj praktike. S.S. Alekseev (Ed). Moscow: Statut, 130–172 [in Russian].
9. Novoselova L., Ersh A. (2005). O priznanii nedejstvitel'nym dogovora o sozdanii akcionernogo obshhestva. *Hozhajstvo i pravo – Economy and Law*, 1, 122–125 [in Russian].
10. Lomakin, D.V. (2004). Dogovory o sozdanii i reorganizacii juridicheskikh lic: znachenie i mesto v strukture Grazhdanskogo kodeksa RF. *Zakonodatel'stvo – Legislation*, 2. Retrieved from : <http://for-expert.ru/articles/zakonodatelstvo-2-2004-1.shtml>. [in Russian].
11. Kamyshanskij, V.P., Korshunov, N.M., Ivanov, V.M. (Eds.). (2009). *Grazhdanskoe pravo. Chast' pervaja*. Moscow: Jeksmo [in Russian].
12. Vasylieva, V.A., Kovalyshyn, O.,R., Viktoriia Robertson [et al.] (2015). *Korporativne pravo Avstrii ta Ukrainy*. V.A. Vasylieva (Ed). Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
13. Lomakin, D.V. (2008). *Korporativnye otnosheniya: obshhaja teorija i praktika ee primenenija v hozhajstvennykh obshhestvakh*. Moscow: Statut [in Russian].
14. Shhukina, E.M. (2002). *Soderzhanie i juridicheskaja priroda dogovora prostogo tovarishhestva po rossijskomu grazhdanskomu pravu: extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].